



ପାଇକବଧୂର ଉଦ୍‌ବୋଧନ

● କୃଷକର ଛୁପାଠୀ

କବି ପରିଚୟ :

କବି କୃଷକର ଛୁପାଠୀ (୧୯୧୧-୧୯୯୭)ଙ୍କ ଆବେଗଭରା କବିତାଗୁଡ଼ିକ ପାଠକଙ୍କ ପ୍ରାଣକୁ ଜାତୀୟ ଭାବନାରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରେ । କବିଙ୍କ ଲେଖାସମୂହ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଐତିହ୍ୟ ତଥା ପରମ୍ପରାକୁ ନେଇ ସମୃଦ୍ଧ । ସହଜ ସରଳ ଭାଷାରେ ଓ ଛନ୍ଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଙ୍ଗୀରେ ଲିଖିତ ତାଙ୍କର ଉଦ୍‌ବୋଧନମୂଳକ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ପାଠକଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଜାତୀୟତାବୋଧ ସଂଚାର କରେ । ‘ଅଗ୍ନିଶିଖା’, ‘ଆହୁତି’, ‘ମାଟିଦୀପ’, ‘ଦିଗ୍‌ବଳୟ’ ଇତ୍ୟାଦି ତାଙ୍କର କେତୋଟି ବିଶିଷ୍ଟ ରଚନା । ‘ପାଇକବଧୂର ଉଦ୍‌ବୋଧନ’ ପଦ୍ୟଟିରେ ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଛି । ଏହା କବିଙ୍କର ଦୀର୍ଘକବିତା ‘ପାଇକବଧୂର ଉଦ୍‌ବୋଧନ’ର କେତେକ ଅଂଶ ।

ଏହି କବିତାରେ କବି ଉତ୍କଳର ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଓ ସାମରିକ ବିଭବର ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ ଚିତ୍ର ଦେବା ସହିତ ନାରୀର ମହନୀୟ ଭୂମିକା ତଥା ଜନ୍ମଭୂମିର ରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଦାନ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଏଇ ଦୁର୍ଗ, ଏଇ ବନ, ଏ ନୀଳ ପ୍ରାନ୍ତର

ପଡ଼ିଅଛି ଶମଶାନ ପରି

ନାହିଁ ସେ ପାଇକବାଦ୍ୟ ରଣ-ଶିଖା

ନାହାନ୍ତି ସେ ଯୋଦ୍ଧାବେଶ ଧରି

ଖଣ୍ଡାୟତ ବୀର ।

ଫୁଟେ ନାହିଁ ତୋପ ଓ ବନ୍ଧୁକ

ଛୁଟେ ନାହିଁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ତୀର

ଟପ୍ ଟପ୍ ଚାଲେନାହିଁ ଘୋଡ଼ା

ସମୀରଣ ବହିଯାଏ ନୀରବେ ଗୁଞ୍ଜରି

ବୁଲନ୍ତି ଶ୍ଵାପଦକୁଳ ହୋଇ ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ।

ଏଇ ବୀର ମାଟି !
ଚାହିଁଲେ ନିମିଷେ ଯାରେ
ରକ୍ତ ଯାଏ ତାତି,
ରହିଅଛି ପଡ଼ି
ଅତୀତର ଲକ୍ଷବୀର ଗାଥା
ବୁକୁଡ଼ଲେ ଧରି !

କହ କହ ହେ ବନ ପ୍ରାନ୍ତର
କହ କଥା ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ,
କହ କଥା ଭଗ୍ନ ଦୁର୍ଗ ଶିଳା
କହ କଥା ଶଇଳ କାନନ ।

କେମନ୍ତେ ସେ ଖଣ୍ଡାୟତ ବଧୂ
ରଣଶିଳା ବଜାଇ ବଜାଇ
ବୀରବେଶେ ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ
ଆଣିଲା ତା ସ୍ବାମୀରେ ସଜାଇ ।

କରେ ଦେଲା ତୀକ୍ଷଣ ତରବାର
ଭାଲେ ଦେଲା ବିଜୟ ସିନ୍ଦୂର
ଶରମୁଣା ବାନ୍ଧିଲା ଚରମେ
ଆରକରେ ଦୀପ୍ତ ଧନୁଶର
କେମନ୍ତେ ସେ ବୀର୍ଯ୍ୟବତୀ ବାଳା
କଣ୍ଠତରୁ ଦେଲା ଝୁଲଝୁଲି
ବନ୍ଦାଇଲା ସ୍ବାମୀରେ ସୋହାଗେ
ଯାଅ ଦର୍ପେ ଯୁଦ୍ଧ କର ବୋଲି !

ମନ୍ଦାରର ମାଳା ବନ୍ଧପଟେ
 ଲମ୍ବାଇଲା ଆଦର ଯତନେ
 ଗାଇଲା ସେ ସମର ସଙ୍ଗୀତ
 ମେଘମନ୍ଦେ କୁଟୀର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ-

ଯିବାପାଇଁ ହବ ରଣ ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ଯିବାପାଇଁ ହବ ବୀର
 ମାରିବାକୁ ହବ ଲକ୍ଷ ସଜନି ଫୋପାଡ଼ି ଲକ୍ଷ ତୀର ।
 ତରୁଣୀ ବନ୍ଧ ଲାଗି ପ୍ରିୟତମ ଜନ୍ମ ନୁହଁଇ ତବ
 ଜନ୍ମଭୂଇଁର ମଙ୍ଗଳ ଲାଗି ଜୀବନ ଦେବାକୁ ହବ ।

ଶତେକ ସୈନ୍ୟ ସାଥେ ରଣ କରି ବିଜୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବରି
 ଆସିବ ଯେ ଦିନ କୋଟି ଗଉରବେ ନେବି ମୁଁ ଆଦର କରି ।
 ଆଗେ ବାଜୁଥିବ ସଂଗ୍ରାମ ବାଜା ପଛେ ଆସୁଥିବ ତମେ
 ବିଜୟ କେତନ ହାତେ ଧରିଥିବ ଦେଖିବି ନୟନ କଣେ ।
 ବନ୍ଦାଇ ନେବି କୁଟୀରେ ସୋହାଗେ ପଦବନ୍ଦନା କରି
 ଚାଲ ପ୍ରିୟତମ ସମର କ୍ଷେତ୍ରେ ବକ୍ଷେ ଅନଳ ଭରି ।

ସୂଚନା :

ସମାରଣ	- ପବନ	ମେଘମନ୍ଦେ	- ମେଘର ଗନ୍ଧାର ଧ୍ବନିରେ
ଗୁଞ୍ଜରି	- ଗୁଣୁଗୁଣୁ ଶବ୍ଦକରି	ଶ୍ୱାପଦ	- ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ
ପ୍ରାଙ୍ଗଣ	- ଅଗଣା, ପଡ଼ିଆ	ଭାଲେ	- କପାଳରେ
କାନନ	- ବଣ	ଦୀପ୍ତ	- ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ରଣଶିଳା	- ଶିଳାରେ ତିଆରି ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ତୁରୀ	ବୀର୍ଯ୍ୟବତୀ	- ସାହସୀ, ବୀରୀ
ତୀକ୍ଷ୍ଣ	-ଧାରୁଆ	ବାଳା	- ଯୁବତୀ
ତରବାର	- ଖଣ୍ଡା	ଦର୍ପେ	- ବୀରତ୍ୱ ସହକାରେ
ଚରମେ	- ଶେଷଭାଗ, ପିଠିପଟେ	ବରି	- ବରଣ କରି
ସୋହାଗେ	- ଅତି ସ୍ନେହରେ		

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧. ପଠିତ କବିତାରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।
- (କ) ବୁଲନ୍ତି _____ କୁଳ ହୋଇ ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା
- (ଖ) କେମନ୍ତେ ସେ _____ ବାଳା କଣ୍ଠିତରୁ ଦେଲା ହୁଳହୁଳି
- (ଗ) ମାରିବାକୁ ହବ ଲକ୍ଷ _____ ସଜନି ଫୋପାଡ଼ି ଲକ୍ଷ ତୀର
- (ଘ) ଜନ୍ମଭୂଇଁର ମଙ୍ଗଳଲାଗି _____ ଦେବାକୁ ହବ ।
- (ଙ) ଆଗେ ବାଜୁଥିବ _____ ବାଜା ପଛେ ଆସୁଥିବ ତମେ ।
୨. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଠିକ୍ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖ ।
- (କ) ପାଇକ ବାଦ୍ୟ ରଣ-ଶିଂଶା ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁଠାରେ ବାଜୁଛି ।
- (ଖ) ଓଡ଼ିଶାର ଐତିହ୍ୟ ସଂପନ୍ନ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକରୁ ଅନେକ ଅବହେଳିତ ଭାବରେ ପଡ଼ିଛି ।
- (ଗ) ପାଇକବଧୂମାନେ ନିଜ ହାତରେ ସ୍ବାମୀମାନଙ୍କୁ ସଜ୍ଜିତ କରି ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ପଠାଉଥିଲେ ।
- (ଘ) ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ପଠାଇଦେଇ ପାଇକବଧୂ ଘରେ ଗୁମୁରି କାନ୍ଦୁଥିଲା ।
- (ଙ) ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗରେ ବିତାଇ ଦେବାକୁ ମଣିଷ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ।
୩. ନିମ୍ନଲିଖିତ ସମୋଚ୍ଚାରିତ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥଲେଖ ।
- କୁଳ- କୁଳ, ଲକ୍ଷ-ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଶର - ସର, ଅନଳ - ଅନିଳ
୪. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଦୁଇଟି ଲେଖାଏଁ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଲେଖ ।
- ବନ, ଘୋଡ଼ା, ସମୀରଣ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଶୈଳ
୫. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ କର ।
- ତରୁଣୀ, ବୀର, ଘୋଡ଼ା, ପ୍ରିୟତମ, ବଧୂ
୬. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଗଦ୍ୟ ରୂପ ଲେଖ ।
- ଶମଶାନ, ଶଇଳ, ସଜନ, ଗଉରବ, ଯତନ
୭. ନିମ୍ନରେ ଲେଖାଯାଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧାଡ଼ିରୁ ଭିନ୍ନ ଶବ୍ଦଟିକୁ ବାଛ ।
- (କ) ଅତୀତ, ପୂର୍ବତନ, ଅତୀବ, ପ୍ରାଚୀନ, ପୁରାତନ
- (ଖ) ଖଣ୍ଡା, ବନ୍ଧୁକ, ତୋପ, ଢାଲ, ଛୁରୀ
- (ଗ) ସମୀରଣ, କାକର, ପବନ, ମଳୟ, ବାଆ
- (ଘ) ଘୋଡ଼ା, ବଳଦ, ଗଧ, କୁକୁର, ବିଲୁଆ
- (ଙ) ବାଳକ, ବାଳିକା, ତରୁଣ, ବୃଦ୍ଧ, ପ୍ରୌଢ଼

୮. ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ‘କ’ ସ୍ତମ୍ଭର ଶବ୍ଦ ସହିତ ‘ଖ’ ସ୍ତମ୍ଭର ଶବ୍ଦକୁ ମିଳାଅ ।

‘କ’ ସ୍ତମ୍ଭ

‘ଖ’ ସ୍ତମ୍ଭ

ଶ୍ୱାପଦ

ଧନୁଶର

ସଂଗ୍ରାମ

ସଙ୍ଗୀତ

ଦୀପ୍ତ

କେତନ

ସମର

କୁଳ

ବାଜା

୯. ନିମ୍ନରେ ‘ସୋହାଗେ’ର ଚାରିଗୋଟି ଅର୍ଥ ଦିଆଯାଇଛି, ଠିକ୍ ଅର୍ଥଟିକୁ ବାଛ ।

(କ) ଅତି ଘୃଣାରେ

(ଖ) ଅତି ସ୍ନେହରେ

(ଗ) ଅତି ଈର୍ଷାରେ

(ଘ) ଅତି ଯତ୍ନରେ

୧୦. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ବାକ୍ୟ ଗଢ଼ ।

ସମର, ସଂଗ୍ରାମ, ପ୍ରାଙ୍ଗଣ, ବିଜୟ, ଗୌରବ ।

କ୍ଷୁଦ୍ର ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧୧. ଶ୍ଳୀମାନ ପରି କ’ଣ ପଢ଼ିଛି ବୋଲି କବି କହିଛନ୍ତି ?

୧୨. ଯୋଦ୍ଧାବେଶ କେଉଁମାନେ ଧାରଣ କରୁଥିଲେ ?

୧୩. ସମାରଣ କିପରି ବହିଯାଏ ?

୧୪. ଶ୍ୱାପଦକୁଳ କେଉଁଠାରେ ବୁଲୁଛନ୍ତି ?

୧୫. ବୀରମାଟିକୁ ଦେଖିଲେ ମନରେ କି ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ?

୧୬. ବୀର ମାଟି ବୁକୁଡ଼ିଲେ କ’ଣ ଧରି ପଡ଼ି ରହିଛି ?

୧୭. ଖଣ୍ଡାୟତ ବଧୂ ନିଜର ସ୍ୱାମୀକୁ ବୀର ବେଶରେ କିଭଳି ସଜିତ କରୁଥିଲା ?

୧୮. ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସ୍ୱାମୀକୁ ପଠାଇ ଖଣ୍ଡାୟତ ବଧୂ କିପରି ସମୟ କାରୁଥିଲା ?

୧୯. ବୀରବାଳା ତା’ ସ୍ୱାମୀକୁ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ କିପରି ପଠାଉଥିଲା ବୋଲି କବି କହିଛନ୍ତି ?

୨୦. ବୀରବାଳା କେଉଁ ଗୀତ ଗାଉଥିଲେ ?

୨୧. ‘ଯିବା ପାଇଁ ହବ ବୀର’- ‘ବୀର’ ବୋଲି କାହାକୁ କିଏ ସମୋଧନ କରିଛନ୍ତି ?
୨୨. କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ବୀରବାଳା କହିଛନ୍ତି ?
୨୩. କେତେବେଳେ ପ୍ରିୟତମଙ୍କୁ ପାଇକବଧୁ ଆଦର କରି ନେବେ ବୋଲି କବି କହିଛନ୍ତି ?
୨୪. ଯୁଦ୍ଧଜୟାମାନେ କିପରି ଫେରନ୍ତି ?
୨୫. ତରୁଣୀ ଓ ଜନ୍ମଭୂଇଁ - ଏହି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ବୀରର ପ୍ରିୟ କିଏ ହେବା ଉଚିତ ?
୨୬. ବିଜୟ ସ୍ୱାମୀକୁ ଦେଖିଲେ ପାଇକବଧୁ ହୃଦୟରେ କି ଭାବ ଅନୁଭବ କରିବ ?
୨୭. କିଏ କାହାର ପଦବନ୍ଦନା କରିବ ?

ସପ୍ତସଙ୍ଗ ସରଳାର୍ଥ ଲେଖ :

୨୮. ଏଇ ଦୁର୍ଗ, ଏଇ ବନ, ଏ ନୀଳ ପ୍ରାନ୍ତର

ପଡ଼ିଅଛି ଶମଶାନ ପରି

୨୯. ଏଇ ବୀର ମାଟି !

ଚାହିଁଲେ ନିମିଷେ ଯାରେ

ରକ୍ତ ଯାଏ ତାତି,

ରହିଅଛି ପଡ଼ି

ଅତୀତର ଲକ୍ଷବୀର ଗାଥା

ବୁକୁଡ଼ିଲେ ଧରି !

୩୦. ମନ୍ଦାରର ମାଳା ବକ୍ଷପଟେ

ଲମ୍ବାଇଲା ଆଦର ଯତନେ ।

୩୧. ତରୁଣୀ ବକ୍ଷ ଲାଗି ପ୍ରିୟତମ ଜନ୍ମ ନୁହଁଇ ତବ

ଜନ୍ମଭୂଇଁର ମଙ୍ଗଳ ଲାଗି ଜୀବନ ଦେବାକୁ ହବ ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୩୨. ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କବିତାଟିରେ କବିଙ୍କର ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଓ ଜାତୀୟଭାବ କିପରି ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଛି, ଆଲୋଚନା କର ।
୩୩. ଅତୀତ ଉତ୍କଳର ଶୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ସାମରିକ ବିଭବର ଯେଉଁଠି କବିତାଟିରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।
୩୪. ନାରୀ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପ୍ରେରଣାଦାୟିନୀ - ଉକ୍ତିଟିକୁ ପଠିତ କବିତା ଅନୁସରଣରେ ପ୍ରମାଣ କର ।
୩୫. ‘ପାଇକ-ବଧୂର ଉଦ୍‌ବୋଧନ’ କବିତାଟିର ନାମକରଣର ସାର୍ଥକତା ପ୍ରତିପାଦନ କର ।
୩୬. ‘ଜନ୍ମଭୂମିର ରକ୍ଷାପାଇଁ ନାରୀର ଭୂମିକା’ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ତୁମ ସାନ ଭଉଣୀ ନିକଟକୁ ମନଛୁଆଁ ପତ୍ରଟିଏ ଲେଖ ।

ତୁମପାଇଁ କାମ :

୩୭. ‘ପାଇକବଧୂର ଉଦ୍‌ବୋଧନ’ ସମଗ୍ର କବିତାଟି ସଂଗ୍ରହ କରି ପଢ଼ ।
୩୮. କବିଙ୍କର ଅନ୍ୟକୃତି ଗୁଡ଼ିକ ସଂଗ୍ରହ କରି ପଢ଼ ।
୩୯. ଅତୀତ ଉତ୍କଳର ଗୌରବୋଜ୍ଞ ଐତିହ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଟିପାଖାତାରେ ସୂଚନା ଚିପି ରଖ ।

